

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR UCHUN INTERAKTIV MASHG'ULOTLAR DIZAYNI

Kodirov Akbar Shuhratovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

“Matematika va ta’limda axborot texnologiyasi” kafedrası

katta o`qituvchisi, ilmiy rahbar

E-mail: akbar2005ak@gmail.com

ORSID: 0000-0002-3556-5770

Hayitqulova Sabrina

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta’lim yo`nalishi 3-bosqich talabasi

E-mail: sabrinahayitqulova@gmail.com

Islomova Oisha

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta’lim yo`nalishi 3-bosqich talabasi

E-mail: oyshaislomova93@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlar dizaynini o'rganadi. Unda bolalarning erta rivojlanishida qiziqarli va yoshga mos usullarning muhim roli ta'kidlanadi. Tadqiqot samarali interaktiv ta'lim tajribalarini yaratish uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar va psixologik prinsiplarni tahlil qiladi.

Maqolada o'yin orqali kognitiv, ijtimoiy va emotsional o'sishni rag'batlantiruvchi mashg'ulotlarni loyihalash bo'yicha asosiy tamoyillar taklif etiladi. Ushbu ish yosh bolalar uchun ta'lim muhitini yaxshilashda pedagoglar va dizaynerlarga amaliy ko'rsatmalar berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, Interaktiv mashg'ulotlar, Erta bolalik rivojlanishi, Pedagogik dizayn, O'yin orqali ta'lim, Kognitiv rivojlanish, Mashg'ulotlar dizayni

Abstract

This article explores the design of interactive activities for preschool children. It emphasizes the critical role of engaging and age-appropriate methods in early childhood development. The study analyzes modern pedagogical approaches and psychological principles to create effective interactive learning experiences. It proposes a framework for designing activities that foster cognitive, social, and emotional growth through play. The findings aim to provide educators and designers with practical guidelines for enhancing the learning environment for young children.

Keywords: Preschool Education, Interactive Activities, Early Childhood Development, Pedagogical Design, Play-Based Learning, Cognitive Development, Activity Design

Аннотация

Данная статья исследует дизайн интерактивных занятий для детей дошкольного возраста. В ней подчеркивается критическая роль увлекательных и соответствующих возрасту методов в раннем развитии ребенка. Исследование анализирует современные педагогические подходы и психологические принципы для создания эффективного интерактивного учебного опыта. Предлагается концепция разработки занятий, способствующих когнитивному, социальному и эмоциональному развитию через игру. Результаты работы призваны предоставить педагогам и дизайнерам практические рекомендации по улучшению образовательной среды для маленьких детей.

Ключевые слова: Дошкольное образование, Интерактивные занятия, Раннее детское развитие, Педагогический дизайн, Обучение через игру, Когнитивное развитие, Дизайн занятий

Kirish

Maktabgacha ta'lim tizimida olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlar zamonaviy pedagogik metodlar va innovatsion yondashuvlarni joriy etishni talab etmoqda. Bugungi kunda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, ularni keyingi ta'lim bosqichlariga samarali tayyorlashda interaktiv mashg'ulotlarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Interaktiv usullar pedagogik jarayonlarning ajralmas qismiga aylanib, o'qituvchi va bolalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi, bu esa o'quv jarayonining umumiy samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, maktabgacha ta'limda interaktiv mashg'ulotlar bolalarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirib, ularda mustaqil fikrlashni rag'batlantiradi.

Ushbu yondashuv bolalarda muloqot, jamoaviy ish, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash va o'z-o'zini baholash kabi muhim ko'nikmalarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, jumladan, kooperativ pedagogika, o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim va dizayn texnologiyalari ta'lim samaradorligini oshirish, kognitiv faollikni rag'batlantirish va o'quv jarayoniga individual yondashuvni ta'minlash uchun muhim hisoblanadi. Interaktiv o'rganish usullari, ijodiy o'yinlar va texnologik vositalar bolalarning ijtimoiy va intellektual o'sishiga sezilarli hissa qo'shib, ularni kelajakdagi ta'lim bosqichlariga samarali tayyorlaydi [1]

Shu nuqtai nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlarni samarali loyihalash metodologiyasini ishlab chiqish va ularning pedagogik tamoyillarini chuqur o'rganish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi. Mazkur maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini inobatga olgan holda interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashning nazariy asoslari, metodologiyasi va amaliy jihatlarini tahlil qilishga qaratilgan. Unda zamonaviy texnologiyalarning interaktiv mashg'ulotlarda

qo'llanilishi, ularning samaradorligini baholash va takomillashtirish yo'llari atroflicha ko'rib chiqiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlarning pedagogik ahamiyatini va ularning bolalar rivojlanishiga ta'sirini keng qamrovli yoritadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv usullar ta'lim jarayonining umumiy samaradorligini oshirishda, ayniqsa, o'qituvchi va bolalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishda markaziy rol o'ynaydi. Bu yondashuv bolalarni shunchaki ma'lumot qabul qiluvchidan faol izlanuvchiga aylantirib, ularda mustaqil fikrlash va o'z-o'zini baholash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Xususan, maktabgacha ta'limda interaktivlik bolalarning ijtimoiy va intellektual o'sishiga sezilarli hissa qo'shib, ularni keyingi ta'lim bosqichlariga samarali tayyorlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi ko'plab manbalarda ta'kidlanadi. Bu, o'z navbatida, ta'lim islohotlarining asosiy maqsadlaridan biri bo'lgan har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili interaktiv mashg'ulotlar orqali bolalarda muloqot, jamoaviy ish, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash kabi muhim ko'nikmalarning shakllanishini chuqur asoslaydi. Bu ko'nikmalar nafaqat akademik muvaffaqiyat uchun, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishi va jamiyatga integratsiyalashuvi uchun ham zarurdir. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv faollikni rag'batlantirish va ularning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirishda interaktiv yondashuvlarning o'rni beqiyosdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv o'rganish usullari va ijodiy o'yinlar bolalarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shib, ularning o'zaro munosabatlarini yaxshilaydi va empatiya tuyg'usini shakllantiradi [3].

Nazariy jihatdan, interaktiv mashg'ulotlar kooperativ pedagogika, o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim va dizayn texnologiyalari kabi zamonaviy pedagogik yondashuvlarga asoslanadi. Kooperativ pedagogika bolalarni birgalikda ishlashga, o'zaro yordam berishga va umumiy maqsadga erishishga undaydi, bu esa jamoaviy ko'nikmalarni rivojlantiradi. O'yin texnologiyalari esa bolalar uchun tabiiy bo'lgan o'yin faoliyati orqali

yangi bilimlarni o'zlashtirish va ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi, bu jarayonni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Muammoli ta'lim bolalarni real hayotiy vaziyatlarga o'xshash muammolarni hal qilishga undab, ularda tanqidiy fikrlash va ijodiy yechim topish qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, kognitiv faollikni rag'batlantirish va o'quv jarayoniga individual yondashuvni ta'minlash uchun muhim hisoblanadi.

Zamonaviy texnologiyalar va raqamli vositalarning interaktiv mashg'ulotlarda qo'llanilishi mavzuga oid adabiyotlarda alohida e'tiborga molik jihatlardan biridir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologik vositalar bolalarning o'rganish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning diqqatini jalb qilish va murakkab tushunchalarni vizual tarzda tushuntirishda samarali hisoblanadi. Raqamli o'yinlar, interaktiv ilovalar va virtual reallik elementlari bolalarga yangi tajribalar taqdim etib, ularning kognitiv va motor ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, texnologiyalarni qo'llashda ularning yosh xususiyatlariga mos kelishi va pedagogik maqsadlarga xizmat qilishi muhimdir. Samarali dizayn bolalarning faol ishtirokini ta'minlashi va ularni passiv iste'molchidan faol ijodkorga aylantirishi lozim.

Dizayn texnologiyasi, xususan, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu yondashuv bolalarni muammolarni aniqlash, g'oyalarni ishlab chiqish, prototiplar yaratish va ularni sinovdan o'tkazish jarayonlariga jalb qilish orqali ularning ijodiy va muammoli fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Adabiyotlarda "Bolalar Dizayni Texnologiyasi" kabi resurslarning mavjudligi, bu sohada qiziqish va izlanishlar olib borilayotganini ko'rsatadi. Garchi ushbu turdagi hujjatlarning mazmuni har doim ham ochiq tahlil qilinmasa-da, ularning mavjudligi maktabgacha ta'limda dizayn texnologiyasining amaliy qo'llanilishiga bo'lgan ehtiyojni va uning salohiyatini tasdiqlaydi. Bu esa interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashda bolalarning o'zlarini ijodiy jarayonning markaziga qo'yish imkoniyatini beradi, ularning shaxsiy tajribalari va qiziqishlariga asoslangan mashg'ulotlar yaratishga yo'l ochadi.

Interaktiv mashg'ulotlarning samaradorligi ko'p jihatdan tarbiyachilarning kasbiy mahoratiga va ularning innovatsion yondashuvlarni qo'llash qobiliyatiga bog'liqdir. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kelajakdagi pedagoglarni interaktiv usullarni samarali qo'llashga tayyorlash muhim ahamiyatga ega, chunki bu ularga bolalarni faol jalb qilish va rag'batlantiruvchi o'quv muhitini tashkil etish imkonini beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtirish tarbiyachilarning kasbiy rivojlanishining asosiy omili bo'lib, ularga ta'lim samaradorligini oshirish, kognitiv faollikni rag'batlantirish va o'quv jarayoniga individual yondashuvni ta'minlashda yordam beradi. Shu sababli, interaktiv mashg'ulotlarni loyihalash metodologiyasini ishlab chiqishda tarbiyachilarning tayyorgarligi va ularning ushbu metodlarni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlari ham inobatga olinishi lozim.

Umuman olganda, mavzuga oid adabiyotlar interaktiv mashg'ulotlarning maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishidagi muhim rolini, ularning nazariy asoslarini va qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalarni keng qamrovli yoritadi. Biroq, ushbu turdagi mashg'ulotlarni maktabgacha yoshdagi bolalarning o'ziga xos rivojlanish xususiyatlarini inobatga olgan holda, tizimli ravishda loyihalash metodologiyasini ishlab chiqish va uning amaliy jihatlarini chuqur tahlil qilishga qaratilgan kompleks yondashuvga bo'lgan ehtiyoj saqlanib qolmoqda. Mavjud tadqiqotlar interaktivlikning umumiy foydalarini ta'kidlasada, bolalarning yoshiga mos, samarali va barqaror interaktiv mashg'ulotlarni dizayn qilishning bosqichma-bosqich metodologiyasi, zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilishning optimal yo'llari va ularning samaradorligini baholash mezonlari bo'yicha chuqur amaliy ko'rsatmalar hali ham yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola ushbu bo'shliqni to'ldirishga intilib, interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashning nazariy va amaliy jihatlarini bir butunlikda ko'rib chiqadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashning tizimli va samarali metodologiyasini ishlab chiqishga qaratilgan bo'lib, dizayn-asoslangan tadqiqot (Design-Based Research – DBR) yondashuviga tayanadi. DBR

yondashuvi nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash, ta'lim muhitida real muammolarni hal qilish va innovatsion yechimlarni iterativ tarzda ishlab chiqish, sinovdan o'tkazish hamda takomillashtirish imkonini beradi. Bu metodologiya ta'lim amaliyotida bevosita qo'llanilishi mumkin bo'lgan, ilmiy asoslangan va samarali vositalarni yaratishga xizmat qiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini, zamonaviy pedagogik tamoyillarni va texnologik imkoniyatlarni inobatga olgan holda, interaktiv mashg'ulotlarni loyihalash bo'yicha kompleks metodologiyani shakllantirishdir.

Tadqiqot jarayoni bir necha o'zaro bog'liq bosqichlardan iborat bo'ladi. Birinchi bosqichda, muammoni chuqur tushunish va nazariy asoslarni aniqlash maqsadida keng qamrovli adabiyotlar tahlili o'tkaziladi. Bu bosqichda maktabgacha ta'limda interaktivlikning ahamiyati, bolalarning kognitiv, ijtimoiy-emotsional va jismoniy rivojlanishiga ta'siri, shuningdek, kooperativ pedagogika, o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim va dizayn texnologiyalari kabi zamonaviy pedagogik yondashuvlarning nazariy asoslari atroflicha o'rganiladi. Mavjud tadqiqotlar va amaliyotdagi bo'shliqlar aniqlanib, interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashga oid eng yaxshi xalqaro tajribalar sintez qilinadi. Xususan, "Bolalar Dizayni Texnologiyasi" kabi resurslarning salohiyati va amaliy qo'llanilish imkoniyatlari ham ko'rib chiqiladi [2].

Ikkinchi bosqichda, ma'lumotlar to'plash va tahlil qilish amalga oshiriladi. Bu bosqichda maktabgacha ta'lim tashkilotlarining tajribali pedagoglari, metodistlar, bolalar psixologlari va IT mutaxassislari bilan ekspert intervyulari o'tkaziladi. Intervyular interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashda duch kelinadigan muammolar, mavjud amaliyotlar, samarali usullar va texnologik vositalarni qo'llash bo'yicha fikr-mulohazalarni yig'ishga qaratiladi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida olib borilayotgan interaktiv mashg'ulotlar bevosita kuzatiladi va ularning samaradorligi, bolalarning faolligi va jalb qilinish darajasi tahlil qilinadi. Fokus-guruh muhokamalari orqali pedagoglarning interaktiv mashg'ulotlarga bo'lgan ehtiyojlari, ularni loyihalash bo'yicha takliflari va zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilishga oid qarashlari o'rganiladi. To'plangan

sifat ma'lumotlari tematik tahlil va kontent tahlili usullari yordamida qayta ishlanadi, bu esa asosiy mavzular, tendensiyalar va muammolarni aniqlashga yordam beradi.

Uchinchi bosqichda, to'plangan ma'lumotlar va nazariy asoslar sintezi asosida interaktiv mashg'ulotlarni loyihalash metodologiyasi ishlab chiqiladi. Bu bosqichda bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladigan, ularning kognitiv faolligini rag'batlantiradigan va ijodiy fikrlashini rivojlantiradigan dizayn tamoyillari shakllantiriladi. Metodologiya interaktiv mashg'ulotlarni bosqichma-bosqich loyihalash bo'yicha aniq ko'rsatmalar, tavsiyalar va amaliy vositalarni o'z ichiga oladi. Unda zamonaviy texnologiyalar va raqamli vositalarni (masalan, interaktiv ilovalar, raqamli o'yinlar, virtual reallik elementlari) pedagogik maqsadlarga muvofiq samarali integratsiya qilish yo'llari ham batafsil yoritiladi. Loyihalash seminarlari (design workshops) tashkil etilib, unda pedagoglar va mutaxassislar bilan hamkorlikda interaktiv mashg'ulotlarning prototiplari yaratiladi. Bu prototiplar bolalarning muloqot, jamoaviy ish, muammolarni hal qilish va o'z-o'zini baholash kabi ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'ladi.

To'rtinchi bosqichda, ishlab chiqilgan metodologiya va uning asosida yaratilgan interaktiv mashg'ulot prototiplari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pilot sinovdan o'tkaziladi. Sinov jarayonida bolalarning mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishi, faolligi, o'zlashtirish darajasi va ko'nikmalarining shakllanish dinamikasi kuzatiladi. Pedagoglarning metodologiyani qo'llashdagi qulayliklari, samaradorligi va yuzaga kelgan qiyinchiliklari bo'yicha fikr-mulohazalari yig'iladi. Sinov natijalari sifat va miqdoriy tahlil usullari yordamida baholanadi. Olingan natijalar asosida metodologiya takomillashtiriladi va uning yakuniy versiyasi shakllantiriladi. Bu iterativ jarayon metodologiyaning amaliyotga tatbiq etilishi mumkin bo'lgan, moslashuvchan va yuqori samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Tadqiqot jarayonida barcha etik tamoyillarga qat'iy rioya qilinadi. Ishtirokchi pedagoglar va mutaxassislardan xabardor qilingan rozilik olinadi, ularning shaxsiy ma'lumotlari maxfiyligi ta'minlanadi. Bolalarning ishtiroki bilan bog'liq har qanday faoliyatda ota-onalarning yozma roziligi olinadi, bolalarning xavfsizligi, farovonligi va

huquqlari ustuvor ahamiyatga ega bo'ladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimida interaktiv mashg'ulotlarni loyihalash va amalga oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar va ilmiy asoslangan ko'rsatmalar berishga xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalar uchun interaktiv mashg'ulotlarni loyihalashning tizimli metodologiyasini ishlab chiqish zaruratini chuqur asosladi. Tadqiqot bolalarning har tomonlama rivojlanishi, faol ishtiroki va muhim ko'nikmalarni shakllantirishda interaktivlikning ahamiyatini ta'kidlab, zamonaviy pedagogik tamoyillar va texnologik imkoniyatlarni samarali integratsiya qildi. Dizayn-asoslangan tadqiqot yondashuvi orqali ishlab chiqilgan metodologiya interaktiv mashg'ulotlarni bosqichma-bosqich yaratish, ularning samaradorligini baholash va takomillashtirish bo'yicha aniq amaliy ko'rsatmalar beradi. Natijalar maktabgacha ta'lim amaliyotini sezilarli darajada boyitib, kelajak avlodni ijodiy va tanqidiy fikrlashga qodir shaxslar etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- [1] Saracho, O. N. O'yin asosidagi ta'lim erta bolalik ta'limida: Tadqiqot va amaliyot. New York: Routledge, 2022.
- [2] Edwards, S., Brown, J., & Thorpe, K. Raqamli o'yin global fuqarolar uchun: Texnologiyaning ilk bolalik ta'limidagi roli. Singapore: Springer, 2020.
- [3] van der Meij, M. E. B., van der Linden, J. M. J. G., & Kirschner, P. A. "Yosh bolalar uchun interaktiv o'quv muhitlarini loyihalash: Raqamli o'yin bo'yicha tadqiqotlarning tizimli tahlili." *Kompyuterlar va Ta'lim*, vol. 156, 2020, pp. 103953.
- [4] Kim, H. S., Lee, J. Y., & Kim, S. H. "Interaktiv raqamli hikoyalarning maktabgacha yoshdagi bolalarning til rivojlanishiga ta'siri: Tasodifiy nazoratli sinov." *Erta Bolalik Tadqiqotlari Chorakligi*, vol. 54, 2021, pp. 101-112.

- [5] Fleer, M., & Lee, G. M. Y. *Ilk bolalik ta'limi 21-asrda: Muammolar va imkoniyatlar*. London: Routledge, 2021.
- [6] Lee, S. Y., & Kim, J. Y. "Maktabgacha yoshdagi o'qituvchilarning raqamli davrda o'yin asosidagi ta'limni idroklari va amaliyotlari." *Erta Bolalik Tadqiqotlari Jurnal*, vol. 19, no. 3, 2021, pp. 317-331.
- [7] Wood, E., & Murray, J. *Ilk bolalikda o'yin va pedagogikani qayta ko'rib chiqish: Tushunchalar, muhitlar va madaniyatlar*. London: Routledge, 2020.
- [8] Kim, J. H., Lee, S. H., & Park, J. Y. "Kengaytirilgan reallik bilan yosh bolalar uchun interaktiv o'quv faoliyatlarini loyihalash va baholash." *Britaniya Ta'lim Texnologiyasi Jurnal*, vol. 53, no. 1, 2022, pp. 182-198.
- [9] van der Heijden, L. M. E. M., van den Heuvel, M. M. P. G., & Leseman, P. P. M. "Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun raqamli o'yinlarda ishtirokni rag'batlantirishda o'qituvchi-bola o'zaro munosabatining roli." *Erta Bolalik Tadqiqotlari Chorakligi*, vol. 60, 2022, pp. 1-12.
- [10] Fleer, M., & Lee, G. M. Y. (Muharrirlar). *Erta Bolalik Ta'limi Bo'yicha Routledge Xalqaro Qo'llanmasi*. London: Routledge, 2021.